

JOVAN RISTIĆ

POPLA
VLJENI
UM

— Laguna —

Posvećeno:

Predragu Saviću

Denisu Perinčiću

Dušici Žegarac

i Borislavu Stanojeviću

Pazi šta želiš, možda ti se i ostvari.

STARA ENGLESKA POSLOVICA

Takve priče ne kreću ni od koga posebnog. Ljude nešto uznemiri, to se pretvori u glasine, i one počnu da se šire. Ili ljudi počnu da ih šire, nadajući se da će stvari ispasti ovako.

RJUĐI TAKAJAMA

Krug (režija: Hideo Nakata, 1998)

Gotovo sve što svakodnevno činimo, bilo na političkom bilo na poslovnom planu, prilikom društvenih nastupa ili dok kritički promišljamo, pod dominantnim je uticajem relativno malog broja ljudi... koji se razumeju u mentalne i društvene obrasce masa. Oni su ti što pokreću strune kojima se kontroliše javna svest.

EDVARD BERNEJZ

Propaganda (1928)

Sadržaj

PROLOG	11
Prvi deo ČETVOROČLANA BANDA	13
Drugi deo NA GRANICI.	89
Treći deo U BRDIMA, ANTENA	149
Četvrti deo KROKODILI DOLAZE	213
AUTOROVA NAPOMENA	259
IZJAVE ZAHVALNOSTI.	261
BELEŠKA O AUTORU	263

PROLOG

Sedela je u travi, grlila kolena i cvokotala, potpuno mokra u gluvoj tami šume, a gorostasno obličje se namestilo ispred nje, zaklonivši mesec. Nije mu videla oči, ali je zamišljala pogled, prodoran i leden. Nije mu videla ni usta ni zube, ali nije bila sigurna da joj se ne ceri iz pomrčine. Nije bila sigurna da neće biti udarena. Više ni u šta nije bila sigurna. Sada je sve bilo moguće. Bukvalno sve. Nije bilo ničeg pouzdanog i čvrstog za šta se razum mogao uhvatiti.

Dok je pokušavala da smisli šta će mu reći, nešto u blizini je šušnulo. Celo njegovo telo se trgnulo u pravcu iz kojeg je zvuk došao, i u tom trenutku on joj je ličio na velikog crnog pantera koji se sprema da skoči na izvor pretnje, skriven u mraku.

Onda se začuo huk, i njegova se glava čudno cimmula unazad. Sada je već ličio na nokautiranog boksera koji se bori da ostane na nogama. Držao se za lice. Stenjao je i teturao se kao pijani plesač na mesečini.

Tupo je posmatrala tu scenu. Njen um je samo beležio; nije bio u stanju da obradi ono što su oči saopštavale, kao

što nije mogao da obradi nijedno dešavanje iz prethodnih nekoliko minuta – uključujući bol na njenom potiljku koji je i dalje tinjao; bol kao od uboda bezbrojnih vrelih iglica.

Začula je novi huk i videla ga kako se presamićuje, kako posrće i ruši se na kolena odmah pored nje; heroj koji pogošen pada na usporenom snimku, ali neće izdahnuti dok saborcima i gledaocima ne uputi onaj poslednji prkosni pogled, kao u nekom starom partizanskom filmu.

A kada je napokon podigao glavu i pod bledom svetlošću otvorio oči, u njihovom sjaju je prepoznala samo zbunjenost i bol.

Potom se tinjaje na njenom potiljku ponovo raspalilo u požar, i ona kriknu.

Prvi deo

ČETVOROČLANA BANDA

1.

Filip je stajao na stepeništu Palate pravde i čekao da se pojave ostali članovi ekspedicije. Motrio je ljude koji su prolazili Savskom, pazeći da mu neko ne promakne, mada nikog osim vođe nije poznao lično, niti je imao pojma ko će se pojaviti. Pritom je posmatrao nebo. Natušteni oblaci su ga podsećali na planine s druge planete, koja je većito prekrivena prljavim snegom i upravo prolazi zastrašujuće blizu Zemlje. Zamišljao je zaverenički prst koji pritiska crveno dugmence, zatim stotine plavičastih munja kako šibaju u visine i buše ogromnu rupu u nebesima, a potom oblake kako se otvaraju nad Srbijom kao trbusi bombardera i izručuju na nju još jedan potop. Filip se iz petnih žila trudio da zamisli nešto realističnije. Um mu je, međutim, i dalje servirao scene koje su ga podsećale na *Dosije Iks* i *Dan nezavisnosti*.

Istina je tamo negde, pomisli on. Zatim mu pade na pamet stara bakina uzrečica *svaka blesa gleda u nebesa*, i on spusti pogled, umalo ne prsnuvši od smeha. *Istina je u izdanjima* Jutarnjeg glasnika, *na TV-u* i *na Fejsbuku*, dodao je u sebi, zamišljajući Momira kako ga posmatra iz prikrajka i

mršti se. Ali mozak operacije je po dobrom starom običaju kasnio, iako je živeo samo par stotina metara odatle.

A i kad Momir dođe, pomisli Filip, *to će da bude to*. Celu ekspediciju će da čine njih dvojica, i ko zna, možda će Momir da se smori. Ma, sigurno će da se smori. Uvideće u nekom trenutku da je cela stvar bez veze, da kako god okrenuo ne mogu dva čoveka da se bore sa problemom planetarnih razmera, pa će ga Filip nagovoriti da sednu u kafanu na jedno sasvim ovozemaljsko pivo. Imaće o čemu da pričaju. Filip je preksinoć otkrio *Lejlu*, sa svim onim longplejkama na policama, starinskim rokenrol štimungom i klavirom u suterenu, i odmah mu je palo na pamet da u tom klubu napravi pesničko veče. Video je sebe za tim klavirom, zamislio je u publici Tamaru kako joj svetlucaju okice dok on svira i recituje – devojka je bila osećajna, činilo se da voli poeziju onoliko koliko prezire *Fejsbuk*, ali on nije žurio, tačnije još se nije usuđivao da joj prizna svoje pesničke sklonosti – i samo je trebalo da s gazdom kluba ugovori termin i osmisli program. Mogao je to da uradi iste one večeri; tip je izgledao pristupačno i normalno. Filip je, međutim, odlučio da prvo popriča sa Momiom. Momir je, doduše, bio posvađan sa ženama, ali je umeo da kaže kad su stvari dobre. A to sa *Lejlom* je moralo da bude dobro, posebno sad, kad su ga posetile muze.

Još ga je držalo uzbuđenje od prethodne večeri kada je napisao novu pesmu, i to iz cuga. Počinjala je *Tamaro moja mila, ti si meni dobra vila. Dan kad sam tebe sreo, svoju sam dušu uzneo*. Pročitao je te stihove roditeljima pre no što su otišli da spavaju. Mama je napravila pauzu u čitanju čuvene knjige Stevana Kraljevića – naposletku ju je i ona otkrila, na sinovljev tihi užas – pa je uz topli osmeh rekla: „Bravo, sine“ i vratila se svojoj zanimaciji, a Slavoljub nije skidao pogled

sa *Prljavog Harija* na TV-u. „Rime su ti malo čoškaste“, bilo je sve što je rekao o pesmi. Ali je zato imao tri pitanja. „Jesi li kupio karte za sutra uveče?“ Naravno da je kupio, ali je Slavoljub uvek morao da bude siguran. „A jesi li završio onaj sajt za Đuku?“ Naravno da je završio, ali Đuka je bio član Izvršnog odbora u stranci – *Slavoljubovoj* stranci, ispravio se Filip – pa ugovarač tezge nije hteo da se bruka. Kod trećeg pitanja, Slavoljub Tomić se zagledao u sina Filipa: „Nego, kad ćeš ti, dečko, više da se uozbiljiš? Nema, bre, 'leba od *Fejsbuk* padavičara i ispušenih muštikli. Poslednji ti je voz da hvataš pozicije.“ Filip je na to samo cokuo jezikom i pozeleo ocu laku noć. Zašto kvariti lepo veče bespredmetnim raspravama? Kad se vratio u sobu i seo za kompjuter, palo mu je na pamet da pesmu pošalje Momiru na mejl. Pa je odustao. Bolje da mu je pročita. Zato je sada, ispred Palate pravde, imao kod sebe hartiju sa ispisanim stihovima koju je stavio u masku mobilnog telefona da mu se ne izgužva u džepu. Ako se pesma Momiru dopadne, premijerno će je odrecitovati u *Lejli*. Neće je okačiti na *Fejsbuk*, bar ne odmah. Jedno je kad se uradi na *Fejsu*, drugo je kad se uradi uživo. Samo je uživo ono pravo.

A upravo na tome padaju skoro svi u ovoj zemlji, pomisli Filip, posmatrajući tramvaj kako klizi Savskom u pravcu Mostarske petlje. Dok su za tastaturom, laki su na rečima, pokličima i lajkovima. A čim treba da se ustane i ode na Trg, ne možeš da sakupiš više od stotinu. Odlično je znao koliko je protestnih skupova propalo, prošlo neprimećeno ili u najboljem slučaju ismejano zato što su dupeta u odsudnom trenutku naprasno postala teška; svaki put se činilo da je Onaj gore odvrnuo gravitaciju do daske iz čiste pakosti. Po direktno-demokratskim, antineoliberalnim, anti-ovo, anti-ono grupama na *Fejsu* mnogo se govorilo o apatiji u Srbiji, i

Filip se veoma slagao sa takvom dijagnozom. Svejedno, smatrao je da tolika bezvoljnost nije prirodna. Okej, izduvali se ljudi posle Petog oktobra; uložili su veliku energiju u nešto, ispostavilo se da je to nešto golemo sranje, pa se oni sada osećaju prevarenim i teško poklanjaju poverenje; ali opet, ti isti ljudi su stalno izlivali žuč po internetu tvrdeći kako im je loše, a već četrnaest godina nisu mrdali prstom da im bude bolje. Filip je držao da neko tu nije normalan, jer su u svim okolnim zemljama građani izlazili na ulice i bunili se. Čitao je o tome kako su Bugari opsadom parlamenta prinudili vlasti da obore cene struje, pa su srušili i vladu, kako su Slovenci masovnim protestima oborili dve svoje vlade, kako slične demonstracije u Federaciji Bosne i Hercegovine nisu uspele da obore nikog, ali je narod makar pokazao političarima da se s njim nije šaliti. U Hrvatskoj i Crnoj Gori malo-malo pa bi neko protestovao. Samo se u Srbiji uporno čekao Godo. Momir je Filipu stalno govorio – naročito otkako se navukao na Kraljevića – da neko to namerno radi, da neko tu apatiju namerno proizvodi i usađuje je Srbima u glavu, da ništa nije slučajno, da krivac sigurno postoji, da je sve to jedna velika zavera. U trenucima očaja, čak je i Filip hvatao sebe kako razmišlja da neke stvari o kojima je matori šarlatan pisao i pričao *možda* i nisu budalaštine.

Onda je juče, pre pisanja pesme, naleteo na *onu* grupu.

Ceo dan su ga zaokupljala pitanja u vezi sa Obrenovcem. Da li je moguće da su nasipi stvarno dignuti u vazduh? Da li u potopljenom gradu – u koji sada zbog vojske i policije niko ne može da uđe – stvarno pluta na stotine leševa? Da li će svako ko bude pisao na netu o tim leševima imati posla sa vlastima zbog izazivanja panike? To je bilo pre Filipovog otkrića. Posle otkrića, zbog kojeg je nazvao Momira i rekao mu da baci pogled, Filipovo pitanje broj jedan postalo je:

kako je moguće da sve one buntovne FB grupe u čijem radu učestvuje, a koje se bave socijalnim i ekonomskim nedaćama građana, ne mogu da skupe ni pišljivih 4.000 članova, dok je ova i ovakva grupa privukla više od 40.000 ljudi za samo nedelju dana? Povrh toga, prateću peticiju potpisalo je 20.000 ljudi.

A koji je ključni zahtev ove armije nezadovoljnika?
Smrt HAARP-u i antenama.

Filip je leteo preko stotina objava i komentara. Neke je čitao po nekoliko puta, otvorenih usta:

Ljudi! Mobilizacija i pravac Barajevo!

Zašto vlada dozvoljava američkoj sotoni da nas genocidiše sa naše srbske zemlje? Ta stvar utiče na mozak, pravi zemljotrese i izaziva poplave!

Pod hitno im isključiti struju, preseći kablove, polomiti agregate, proterati stoku američku iz Srbije.

Ko plaća onu silnu utrošenu struju što Harp u Barajevu potroši? Možda su to razlozi stalnom povećanju cene električne energije u Srbiji?

Peticija je prvi korak ka uklanjanju ovog postrojenja... Postoje podaci da su Amerikanci još 1944. imali uređaj za kontrolu cunamija, dvoumili su se između cunamija i atomskih bombi...

Chemtrails tragovi i oblaci su pod dejstvom HAARP sistema! Obični tragovi aviona koji nemaju hemijske supstance u sebi nestanu za nekoliko minuta, dok oni koji imaju hemijska svojstva ne nestaju već se šire i poprimaju oblik tanjih oblaka. Samo fali kiša, i eto kiseline.

Koliko sam čula, HAARP ne može da radi bez cementrejlava koje možete da vidate kako obleću oko Srbije.

Ja sam videla bar dva puta u roku od mesec dana. Čula sam da Kanada ne dozvoljava cementrejllove iznad područja Kanade, pa bi bilo dobro da se potpiše peticija i za to.

Sve je to Stevan Kraljević davno objasnio! Treba tužiti vladu što je uopšte dozvolila da se ta antena postavi u Barajevu!

Nije jedna antena! Čuo sam da ima jedna u Rakovici i jedna u Batajnici! Sve te antene su povezane u sistem koji su Ameri instalirali bez našeg znanja dok su na vlasti bili žuti. A najveća antena je most na Adi!

Video sam neku TV reportažu iz Istanbula, i video most koji je potpuno isti kao onaj nad Adom u Beogradu, za koji nikome nije bilo jasno zašto je bilo potrebno graditi tako skup most! Zaista ima vrlo čudnu konstrukciju...

Prvo osiromašeni uranijum, sada potop! Dosta je bilo! Fuck off HAARP & NATO & EU! Idemo na Barajevo! Da srušimo antenu i u staro gvožđe je prodamo!

Pojedinac je hendikepiran kada se susreće s teorijom zavere, jer ona je toliko monstruozna da on ne može da poveruje da je istinita (Edgar Huver, direktor FBI).

Putine, Srbije, spasi Srbiju od GMO-a i HAARP-a!

Ako se već zna gde je, zašto ga niko do sada nije sklonio? Ja bih to prva uradila da znam.

Ako čekamo državu da ga država ukloni – to se neće desiti! Organizujmo se SAMI da sklonimo zlo!

Posle nekog vremena, na grupi se oglasio Momir:

Jebeš peticije, jebeš reči, daj da se dela. Evo, ja ću sutra da budem tačno u podne na stepeništu Palace pravde.

Idem da nađem tu antenu, ili antene! Ko hoće, može sa mnom kolima za Beljinu. Delićemo troškove benzina. Kod mene može da stane četvoro. Može još neko da dođe svojim kolima. Što nas je više, to bolje. Dakle, čekam sutra u podne na stepeništu ispred Palate pravde. Ko ide sa mnom?

Nekoliko minuta nije bilo komentara. Čak ni Filip isprva nije znao šta da napiše. Sad mu je pomalo bilo žao što je Momiru pokazao tu gomilu bezumnosti, ali je znao da će s njim svejedno poći u pohod. Sačekao je malo, lajkovao post, pa je, sa zebljom u srcu, iz solidarnosti otkucao:

Idem sa tobom. Idemo da sredimo Haarp! Vidimo se sutra!

Usledila je prava kiša lajkova na Momirov post.

Zatim su se zaređali komentari.

Dvadeset pet ljudi je izričito napisalo da dolazi.

Barem dvostruko više je napisalo da podržava akciju. Ali nije pomenulo da će učestvovati.

Nekolicina je želela da zna koliko ima kilometara do Barajeva i koliko troši Momirov auto. Iako im je Momir odgovorio na oba pitanja, ni oni nisu napisali da će doći ispred Palate pravde.

Nekolicina je napisala da će se pojaviti ako ne bude padala kiša.

Mnogo je bilo komentatora – uključujući one iz Bosne (kako iz Srpske tako iz Federacije BiH), iz Hrvatske, Makedonije i Crne Gore – kojima je bilo žao što neće moći da učestvuju, ali su svi kazali da zdušno podržavaju poduhvat.

Jedan učesnik diskusije blagosiljao je pohod na „satan-sku američku tvorevinu“ u Beljini, uz ocenu da je bilo krajnje vreme da narod pokrene „kaznenu ekspediciju“ protiv HAARP-a.

Nekolicina je sumnjičavo pitala zašto se akcija zakazuje na Svetog Kirila i Metodija. Jedan od njih je napisao da je crveno slovo u crkvenom kalendaru izabrano „kako se ništa ne bi uradilo“, dok je drugi ocenio da je cela akcija suprotna duhu svetosavlja pošto se dešava na bivši komunistički praznik, i da je „sve ovo dokaz judeo-masonske zavere, i da nam strani plaćenici i dalje vuku konce“.

Momir se na nekoliko minuta ućutao, pa je objasnio da on nije nikakav strani plaćenik ili komunjara, a kamoli mason, i da je akciju zakazao za sledeći dan naprosto zato što je subota neradna, a i zato da bi se novi potop što hitnije predupredio.

Onda je neki tip sa profilnom sličicom malog ušatog psa i nadimkom Zver napisao:

Ne ide se tek tako protiv HAARP-a, posebno ne protiv potopa. Je li, Momire, jesi li ti bio u toj Beljini? Je l' neko od vas tamo bio? Zna li gde tačno idete? Zna li protiv čega se tačno borite? Zar ne bi bilo bolje da se stvar prvo ispita, isplanira, a ne da se ovako ide na brzaka, grlom u jagode? Najlakše je napisati: Ko ide sa mnom?

Potom se umešao Filip, opet iz solidarnosti, zamišljajući Momira kako crveni kao rak.

Zaista je najlakše napisati. A najteže je uraditi. Posebno u Srbiji, gde ima ovoliko seronja. Ja sam s onima koji Srbiji misle dobro i koji će nešto da urade. Vidimo

se sutra u podne kod Palate pravde. Ko došao – dobro došao. Kome se sedi, neka sedi. Nadam se da će nas biti dovoljno da se zaustavi ovo zlo.

„I evo koliko nas je“, promrmlja Filip sebi u bradu, gledajući niz prazne stepenice. „Nema čak ni dragog organizatora.“ On strpa ruku u džep, izvadi smartfon, vide da je pola jedan i ukuca Momirov broj.

Slušajući zvonjavu s druge strane, pošao je ka vrhu stepeništa tu i tamo zaraslog u travu, posmatrajući fasadu Palate pravde koja je poslednji put videla krečenje verovatno u doba SFRJ. Momir se nije javljao. Pitao se koji je njemu đavo, da li su ga otehi vanzemaljci, ili mu je opet loše, ili su ga uhvatile njegove ćudi, koje su se posle Kraljevića samo razmahale.

Neko ga s leđa uhvati za rame i Filip se trgnu. Okrenuo se i suočio sa gromadom koja mu je sasvim zaklonila pogled na tramvajske šine.

Čovek u zelenoj spitfajerki, maskirnim pantalonama i cokulama izgledao je kao sumo rvač; imao je podvaljak, nosio je tarzanku, a ramena su mu bila nalik na trokrilni šifonjer, sa ručerdama koje kao da nisu mogle da se priljube uz ogromno telo već su morale da budu malo odmaknute, stalno u nekom blago savijenom položaju. Filip je imao utisak da u sitnim, crnim očima sa mesnatim kopcima ima nečeg orijentalnog, ali i zastrašujuće ajkulastog. Ali trenutak kasnije je opazio da oči te ljudeskare sijaju vrlo živahno, čak vragolasto. Grmalju je na usnama igrao osmejak koji se Filipu činio potcenjivačkim.

„Da ne ideš možda za Beljinu?“

Glas je bio dubok i rezonantan. Filip klimnu glavom, a gromada se iskezi, pa stade da se osvrće.

„Šta je bre ovo, prijatelju? Nema nikog više?“

„Momir... organizator... trebalo bi uskoro da dođe.“

„A ti si?“ Gromada ga pogleda iskosa.

„Filip. Filip Tomić.“ Nelagodno se osmehnu i pruži ruku, koju Gromada prihvati. Napola je očekivao da će mu šaka biti zdrobljena, ali to se nije dogodilo. Opet, stisak je bio prigodno čvrst, u skladu sa držanjem tog ogromnog čoveka, kojem, pomisli Filip, samo još fali crno-beli ili crveno-beli šal pa da izgleda kao da je pošao na stadion.

„A znači, ti si onaj što me je nazvao seronjom?“ Gromada je i dalje držala Filipa; iako se smešila, ti žuti zubi su delovali preteće. Filip požele da istrgne šaku, ali ledeni, parališući obruč stegnu ga oko grudi. Zurio je u te oči, i ponovo je imao utisak da mu uzvraća mrtvi, ubilački pogled ajkule. Onda je pretnja iščezla. Čovekov osmeh je sada delovao pitomo, čak prijateljski. Tresao je Filipovu ruku, koja kao da je pripadala krpenoj lutki.

„Ja sam Ivica. Stvarno se prezivam Zver. U stvari – Zvijer, ali me prijatelji zovu Mrvica. Pa sam na netu Mrvica Zver.“

Filip ga je gledao otvorenih usta.

„Mrvica?“

Ogromni čovek slegnu ramenima.

„U odnosu na moga oca koga zovu Medo.“